

PATAK MÁRTA

A jelre várva

„Mert így is élet!”
(J. F.)

„Mert a láthatók ideig valók,
a láthatatlanok pedig örökkévalók.”
(2Kor 4,16–18)

A szerző író, műfordító.

Mikor felébredek, kinyitom, aztán utána legtöbbször be is csukom a szememet. Lassan átfordulok a jobb oldalamba, ilyenkor jól fel tudom húzni a bal lábamat, és a jobb, a trombózisos marad alatta, a lényeg, hogy valamit változtassak a testhelyzetemen, mert egész éjjel a hátamon fekszem. Nem egyszerű a fordulás, ezért halogatom, ha nincs mellettem senki, aki megfordítana. Egyedül is megy, de elég lassú, időigényes a művelet.

Zenét hallgatok, legtöbbször a fülelem van a fejhallgató, a régi fajta, az újakat nem bírom, amiket egészen bele kell dugni az ember fülébe, valahogy irritál, talán mert még gyerekkoromban megsérült a jobb fülemben a dobhártyám, és érzékeny vagyok az erős hangokra, a hagyományossal ráadásul szebben is szól a muzsika. Mindenfélét hallgatok, mikor milyen kedvem van, legtöbbször persze mégis komolyzenét, a klasszikusokat, mert mindig találok valami újat bennük. Nevetnem kell, mert sokszor belép az ápolónő, vagy éppen jön látogatni a fiam vagy a menyem, és én meg se hallom, megijedek, mikor hirtelen itt teremnek előttem az ágynál, és megfogják a vállamat.

Nem tudom megmondani, mikortól van ez így. Egyszer csak elhatároztam, hogy elég volt a sok gondolkodásból, a legkíméletesebb módszer a zene lesz, mert leköti a figyelmemet, könnyebb befogadni a zenét, mint a betűket, kényelmesebb a fejhallgató is, mint a könyvet tartogatni, állandóan elzsibbadt a kezem, sehogy se volt kényelmes, vagy a karom fájdukt meg, vagy a szemem, hol egyik, hol a másik vagy egyszerre mindkettő. Akkor mondtam a fiamnak, hogy hozzon nekem egy fejhallgatót, van itt WIFI, egész jó felvételeket lehet hallgatni az interneten, de CD-t is le tudok játszani a laptopon, úgyhogy azokat is behozattam velem, már fél polcra való itt sorakozik az éjjeli szekrényemben.

Mielőtt ez eszembe nem jutott, addig folyton gondolkodtam, a legképtelenebb dolgokon, főleg a gyerekkoromból jöttek elő emlékek, aztán folyton azon járt az eszem, hogy mi lett volna, ha mégse úgy történik, ahogy történt, a végén meg mindig nevetnem kellett, ennyire ostoba hogy lehetek, nem mindegy most már?

Így telik az idő. Fájdalmam nincs, elég erős fájdalomcsillapítót kapok, kicsit el is bódít, úgyhogy gyakran előfordul, hogy a zenén

hamar elalszom, de nem bánom, azt mondják, akkor is hat, nyugtató hatással van az agyra, még álomban is. Álmodni nem álmodok, illetve dehogynem, mindig álmodik az ember, csak legtöbbször elfelejtem. Ha rövid alvásaimból emlékszem is valamire, akkor se nagyon tudom hova tenni, annyira valószínűtlenek, hogy még összerakni se tudom őket, csak egy-egy villanásnyi kép marad meg belőlük. Ismerős arcot álomban is ritkán látok, úgy látszik, mégiscsak összefügg valahogy a napi történésekkel, illetve nem történésekkel, amit álmodok, mert igazság szerint semmi különös nem történik itt. Egyedül vagyok a szobában, időnként megjelenik a fiam vagy a menyem, de egyébként nyugalom van. Az ápolók nem érnek rá beszélgetni, éppen elég dolguk van anélkül is, különben meg nem is várom én el, hogy beszélgessenek velem, miről? Még a nőkkal talán könnyebben hangot találnak, kifaggatják, hány unokájuk van, mikor mennek férjhez, milyen volt a bizonyítványuk, engem az ilyesmi nem köt le, ezt nyilván tudják, mert nem is forszírozzák.

Pedig tudnék mesélni, de ki kíváncsi rá? Még a fiamat se nagyon érdekelte, azt mondta, apa, írd le, sokkal jobban tennéd, ha leírnád, mert így el fog veszni, én nem tudok ennyi adatot fejben tartani, örülök, ha a legfontosabb családi vonatkozásúakat megjegyzem. Persze, neki is igaza van, de mégse álltam neki mindent leírni. Ha meghal egy ember, elvész egy élet, mindenestül. Hiába volt nagy tudós, hiába írta le pontosan a kísérleteit, a lombik mellől hiányozni fog a keze melege, más energiák lengik körbe a labort, semmi sem ugyanolyan lesz már utána, mint amíg ő élt és ott dolgozott. Különben is, ha leírnám, akkor sem azt olvasná ki belőle, aki netán elolvassa, ha a kezébe jut, amit én akartam mondani, hanem amit ő ki akar vagy ki tud olvasni belőle, így meg aztán tényleg semmi értelme. Vannak dolgok, amik csak nekem jelentettek valamit, másnak nem mondana semmit egy-egy esemény, amit én sorsfordítóknak tekintettem az életemben.

Ha megkérdeznék tőlem, mi a legjobb ebben az egészben, akkor azt mondanám, minden. Az ember a lehetőségéhez méri az igé-nyeit. Hiába szeretnék hegyet mászni, mint régen, mikor a folyosóra se tudok kimenni a vécére, örülök, ha a szobavécéig kikec-mergek az ágyamból. De minden pillanatot élvezek. Reggeltől fogva, vagy amikor felébredek, akkor mindig hálát adok a pillana-tért, mindig azt mondom, Istenem, még élek, még itt vagyok, még látom itt az ablakom előtt ezt a vadgesztenyefát. Áprilisban láttam kivirágozni, és most ősszel lassan potyogni kezd majd róla a gesz-tenye. Egy szécinégépár költött ott az ágvilla alatti odúban, oldal-ról éppen rálátok. Április elején, még mielőtt kilombosodott, semmi nem takarta előlem. Akkor egész nap azt figyeltem, mit csinálnak, hányszor repülnek váltva ki-meg be, a végén megállás nélkül hord-ták az enivalót a fiókáiknak. Azt is láttam, ahogy a mókust elza-varták, mert a mókus is nagy fészekrabló, nem csak a harkály vagy a szajkó, de szerencsére nem fért hozzá a tojásokhoz.

Addig néztem őket, amíg el nem bóbiskoltam. Akkoriban zenét se hallgattam, minden érzékszervemmel igyekeztem követni, hogy mi történik odakint.

Sokszor elgondolkodom, vajon voltam-e valaha is ennyire azonos önmagammal, mint amióta itt fekszem betegen ebben az ágyban, és egyre inkább arra a meggyőződésre jutok, hogy nem, nem is lehettem. Ha visszagondolok, életemben hány napot, sőt, hónapot is akár végigéltem úgy, hogy egyetlen pillanatra nem álltam meg, nem gondolkodtam el rajta, hogy miért is vagyok itt. Észrevétlenül elmentem minden mellett, fel se tűnt, nem hatolt el a tudatomig, hogy mellettem a bokorban csattog egy rigó, mert közeledik a macska a fészkéhez vagy éppen a frissen kiugrott fiókájához, és mindenáron meg akarja védeni. Mióta idebent vagyok, lelassult az idő, a betegségem megtanított valamire, amire egész életemben képtelen voltam, föl se merült bennem az igény, mert mindig fontosabbnak hittem, hogy dolgozni megyek, időre be kell érnem, nem állhatok le minden utcasarkon, hogy figyeljem, mi történik a közvetlen környezetemben.

Igen, eddig csupán az a valaki voltam, aki reggel fogja az aktatáskáját, bemegy a laborba, és a mikroszkóp fölé hajolva vizsgálja, amit a tárgylemezen lát. Percről percre pontosan rögzít minden változást, látszólag tehát ura a helyzetnek, ott van, ahol, csakhogy nem mint önmaga, hanem valaki, aki közvetít valamit, egy folyamatot, ami nem az ő belső történése, amire persze van befolyása, de csak olyan mértékben, amennyire befolyásolni tudunk bármit, amit folyamatosan figyelemmel kísérünk. Nyolc-tíz óra ezzel telt, miután végeztem az aznapi anyagommal, megbeszéltem a közvetlen munkatársaimmal a laboreredményeket, akik ennek függvényében folytatták a kutatást. De még azon a megbeszélésen se én voltam jelen, hiába szólítottak a nevemen, nem én voltam, aki válaszolt nekik, hanem aki az eredményeket rögzítette. Az a férfi, aki reggel felkelt, fogta az aktatáskáját, és bement a laborba.

Időnként elgondolkodom azon is, hogy előző életemben vajon hol lehetett az a pillanat, amikor elvesztettem magamat a történések folyamán. Merthogy csak olyesmire emlékszem, történésekről maradtak meg ugyan bennem emlékképek, benyomások, érzetek, igazán átélt pillanataim azonban nem lehettek. Ezt onnan tudom, hogy most mindent a maga valós idejében látok, érzek, tapasztalok, minden érzékszervemmel átélem azt, ami éppen történik velem, körülöttem. Talán azért, mert annyira kevés, hogy bőven van időm és türelmem, nem kell rohanni, nem kell a forgalomra figyelni, nem kell ezerfelé osztódnom a figyelmemmel együtt, elég, ha csupán arra összpontosítok, amit éppen észreveszek. Hogy éppen bejön a nővér az ebéddel.

Bejön a nővér, hozza a kocsiján az ebédet, megkérdezi, professzor úr, hogy telt a délelőtt, hányszor fordult a cinegéje, hány gesztenye hullott le a fáról vagy hányadszorra hallgatta ma végig a Haffner

szerenádót. Ilyesmiket kérdez általában, én meg szép nyugodtan válaszolok neki, és amíg válaszolok, addig tudom is, hogy most én a nővérrel beszélgetek, válaszolok a kérdéseire. Nem kívülről szemlélem magamat, de tudatában vagyok annak, amit cselekszem, és ez jó érzés.

Tudom, hogy meg fogok halni, voltaképpen azért vagyok itt, hogy felkészüljek a halálra. Olyan ez, úgy képezem, mint amikor a kismamák szülés előtt járnak felkészítésre, terhestornára, ilyenmire, ahol arról beszélnek nekik, hogy majd milyen lesz, amikor arra kerül a sor, hogy kórházba kell menniük, mert hamarosan szülni fognak. Pontosan olyan ez itt nekem, csak hogy igazából senki nem tud tanácsot adni, hogy majd milyen lesz, mert még senki nem élte át saját halálát.

Érdekes, hogy a legelső napon, amikor ide bekerültem, azt mondtam magamban, milyen szerencsés vagyok, voltaképpen ez is egy elfekvő, ápolási osztály a hivatalos neve, de én mégis egyedül lehetek egy szobában. Nem tudom, a többiek hogy érzik magukat, én sokkal jobban, mintha otthon kellene feküdnöm. Tisztában vagyok vele, hogy az az idő lejárt, nem tudom magamat ellátni, valakinek állandó készenlétben kellene ülnie az ágyam mellett, hogy felsegítsen, ha el találnék esni, mert megbotlottam valamiben, vagy egyszerűen föl se tudnék egymagam állni. Itt viszont át tudom élni az átmenetet.

Tulajdonképpen hálás is vagyok a sorsnak, amiért jött ez a betegség, amiért éppen ez jött, és nem éppen egy szívroham, ami két nap alatt elvitt volna úgy, hogy végig se tudom gondolni eddigi életemet. Illetve talán végiggondolhattam volna, azt mondják, a halála előtt leperog az ember előtt egész addigi élete, bár nehezen tudom elképzelni, mikor a teljes tudatvesztés állapotában van a halálakor. Akkor hát hogyan? Egy szó mint száz, örülök, hogy így alakult, és hálás vagyok minden percért, amíg még élhetek.

Olyan ez most itt nekem, mint a növényi élet lehet, persze azzal a különbséggel, hogy nekem emberi tudatom van, a növényeknek meg, ha egyáltalán van tudatuk, akkor az nyilván növényi. Kívülről nézve nem nagy különbség, belülről sem az talán, mert nem tudhatom, mit érez egy növény. Emberi aggyal nyilván nem gondolkozik, de éppen elég az, amit érez, amit szemmel láthatóan tesz azért, hogy életben maradjon.

Hát így élek. Nem tudom, meddig, abban reménykedem, hogy amikor majd vége lesz, kapok egy jelet, hogy tudjam lezárni magamban mindazt, amit ezen a Földön megéltem. A fiaméktól mindig úgy búcsúzom el, mintha többé nem találkozoznánk. Ki nem mondom, de mégis érezzük mind a ketten, a pillantása mélyén ott van a gondolat, a kérdés, látom, hogy vajon találkozunk-e még, az enyémben meg a válasz, és ő szó nélkül megérti, nem kérdez, megszorítja a kezemet, mintha azt mondaná, apám, légy férfi, maradj olyan, amilyen egész életedben voltál, és én erre is bólintok.

Nem szeretnék senkinek a terhére lenni. A nővéreket se ugráltatom, pontosan tudom, mikor jönnek, mit mikor csinálnak, én is ahhoz igazítom a teendőimet. Mert nekem is vannak teendőim, igaz, nem kell hozzá felkelnem, elég, ha kinyúlok a laptopomért ide a székre, mert mindig itt van mellettem. Szerencsére annyi erő még van a karomban, hogy beemeljem.

Minden reggel megtervezem a napomat. Annyira örülök, amikor felébredek az éjszaka közepén, hogy legszívesebben kiáltanék, emberek, látjátok, még mindig itt vagyok, és ha szerencsém van, még reggelig itt is maradhatok!

Egyet viszont nem akarok, meg is tiltottam a fiamnak, hogy a legújabb kutatási eredményekről szóló tudományos cikkeket behozzon. A géntechnológia terén naponta változik a helyzet, az eredmények alakításában én már nem vehetek részt, és inkább tudni sem akarok róla, hogy mi zajlik a szakmában. Itt élek, ebben a háromszázhuszonötös kórteremben, a városi kórház ápolási osztályának első emeletén, pontosan rálátok a vadgesztenyefára, az ágvillánál a cinegeodúra, és nemsokára ősz lesz, hullani kezd a gesztenye, ha szerencsém van, azt még megérhetem, mert tudom, hogy virágozni idén utoljára láttam.

CSETE SOMA

ha valami (exkaváció)

Alföldi mezőség. Szavak.

*A délelőtt elegáns vonalvezetése lankáról-lankára,
elhaladó kocsiról-kocsira. Oda-vissza, oda-vissza
huzalozzák ki a képet a váltakozó irányú szelek.
Biztos kezű, szerény teremtés van.*

Ver a nap, mintha büntelenül.

*Amerre az országút vinne, hajnali hűvösség,
aratók remegése. De még időszerűtlen lenne
valaminek a végébe — korai?*

Más.

*Terít, lejárt húsjegyeket osztogat az itteni
földek bárgyú káplárja.*

*Ottfelejtett női torzót, szilárd könyököket nem
rejt semmi a környéken. Mégis figyelemre*

370

